

Hariina R in 

Taideyliopiston Kuvataideakatemia

Taidegraafikan opetusalue

Kuvataiteen maisterin opinnäytteen kirjallinen osa

Palautusp iv m  r : 1.10.2019

Taiteellisen osan ohjaaja: Maija Mustonen

Kirjallisen osan ohjaaja: Johanna Lecklin

Tarkastajat: Anita Seppä & Jyrki Siukonen

Kirjallisen osan graafinen suunnittelu: Emilia Tanner

Tiivistelmä

Käsittelen kuvataiteen maisterin opinnäytteessäni ruumiin materiaalisuutta ja minän suhdetta toiseen tuntoiseen eläimeen hirvenmetsästyksen kontekstissa. Opinnäytettä varten seurasin hirvenmetsästystä Pohjois-Pohjanmaalla samassa metsästysseurassa, johon isäni lapsuudessani kuului. Aihe on itselleni omakohtainen, sillä olen kasvanut hirvenmetsästyskulttuurissa. Lähestyn opinnäytteessäni hirveä tämän kuolleen ruumiin - erityisesti luiden - kautta. Taiteellinen osa on toteutettu liikkuvan kuvan, veistoksen, esityksen ja taidegrafiikan menetelmin.

Kirjallisen osan ensimmäisessä osiossa kerron tutustumisestani hirvenmetsästyksen prosessiin kenttäretkillä Pohjois-Pohjanmaalla ja Lounais-Lapissa, sekä kerron teoksia varten kerätyn taustamateriaalin - liikkuvan kuvan ja hirven luiden - hankkimisesta kenttäretkien yhteydessä. Ensimmäisessä osiossa pohdin myös kohtaamisen tapahtumaa hirven kanssa sekä kuolleen eläimen ruumiin käyttöä kuvataiteen kentällä. Kirjallisen osan toisessa osiossa käyn läpi opinnäyteprojektini taiteellisen osan. Avaan teosten työstämisen prosessia, sisältöä, muotoa, materiaalivalintoja sekä käytetyn välineen merkitystä. Lopuksi-osiossa pohdin mitä opinnäyteprosessi on minulle antanut, miten se on muuttanut suhdettani taiteen tekemisessä käytettäviin materiaaleihin, sekä mihin kiinnostukseni kohde on tällä hetkellä siirtynyt.

Opinnäyteeni on pohdinta hirven kohtaamisen mahdollisuudesta, materian prosessiluonteesta, etiikasta ja syyllisyydestä. Oleellisin materiaali taiteellisessa osassa on hirven luu. Opinnäyteeni tavoite on pohtia eläinperäisen materian luonnetta: mitä materiaalisessa siirtymässä tapahtuu, kun toinen tuntoinen eläin tapetaan ja se muuttuu osaksi ympäristöönsä? Hirvenmetsästyksessä hirven ruumis muuttuu osaksi toisia ruumiita ja maaperää, sekä opinnäyteeni kohdalla osaksi taideteoksia. Tavoitteeni on tuoda tapetun hirven haalistuva subjektiviteetti esiin taideteoksissani, jotka hyödyntävät hirven ruumista.

Sisällysluettelo

Johdanto	4
1. Taustatyö	
1.1. Kenttäretket ja materiaalin kerääminen	6
1.2. Toisen eläimen ruumis kuvataiteessa	14
2. Taiteellinen osa	
2.1. <i>Hunted</i> , Kuvan Kevät, Project Room	19
2.1.1. Teoksen prosessointi	19
2.1.2. Valmis teos	27
2.2. <i>Peijaiset</i> , Galleria Oksasenkatu 11	
2.2.1. Teoksen prosessointi	36
2.2.2. Valmis teos	41
2.3. <i>Visage</i> , Project Room	
2.3.1. Teoksen prosessointi	44
2.3.2. Valmis teos	46
Lopuksi	59
Lähteet ja kirjallisuus	62
Kuvaluettelo	66

Johdanto

Maisterin opinnäytteeni lähti liikkeelle pohdinnoistani ihmisruumiin materiaalisuudesta, omasta perhetaustastani sekä suhteestani ruokaan. Olen kasvanut perheessä, jossa hirvenmetsästyksellä on ollut merkittävä rooli päivittäisessä elämässä. Täysikäistymiseeni saakka isäni vietti joka syksy kolmen kuukauden ajan kaikki viikonlopun hirvenpyynnin parissa. Perheeni ruokavalion peruspilareita olivat itse viljelty peruna, marjat sekä hirvenliha. Kaupasta ostettiin myös suuri määrä ruokaa, mutta kosketus ruuan hankkimiseen itse viljelemällä, keräämällä, kalastamalla ja metsästämisellä oli vahva. Aikuistuessani ja kaupunkiin muuttaessani lopetin lihansyönnin. Ajatus toisen tuntoisen¹ eläimen ruumiin syömisestä tuntui ongelmalliselta, varsinkin jos toinen ei ollut saanut päättää omasta käyttäytymisestään elämänsä aikana.

Aiemmissa teoksissani olen pohtinut oman ruumiini materiaalisuutta ja ihmisen ympäristöön kytkeytymisen tapahtumaa. Olen ollut kiinnostunut ruumiinfenomenologiasta, eli ihmisruumiin fenomenologisesta tarkastelusta. Fenomenologisen filosofisen suuntauksen tavoitteena on lähestyä ihmisruumista sellaisena kuin se ilmenee, ennen kuin siitä on tehty teoreettisia asetuksia.² Kiinnostukseni keskiössä ovat olleet kahden ihmisen välinen kommunikaatio, joka vaatii elävän ruumiin³ läsnäoloa molemmilta, sekä oman ruumiini yhteys erilaisiin laajempiin ympäristöihin. Opinnäytteeni aihetta miettiessäni kiinnostukseni kohdistui hirveen. Mitä jos tarkasteltava

1 Tuntoisuus viittaa tietoisuuteen fenomenalisessa mielessä, eli olennon kykyyn kokea todellisuus jonkinlaisena. Aaltola 2013, 19.

2 Fenomenologian määritelmä on tekstissäni peräisin Maurice Merleau-Pontylta, jonka ruumiinfenomenologia pohjautuu hänen Edmund Husserlin ajatusten pohjalta kehittämäänsä havainnonfenomenologiaan. Heinämaa 2000, 119; <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:ruumiinfenomenologia>.

3 Elävän ruumiin käsite on peräisin Edmund Husserlilta, joka erotti toisistaan kappaleet ja elävät (sielulliset) ruumiit. Husserlin mukaan elävää ruumista voidaan tarkastella luonnontieteellisesti tai henkilöivästi. Heinämaa 2000, 113-116; https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:elävä_ruumis.

toinen ei olisikaan toinen ihminen, vaan toinen eläin? Hirven liha oli toiminut minulle energiana, oman ruumiini rakennusaineena. Halusin selvittää millaisia tämän lajin edustajat ovat sekä millainen ruumiillinen yhteys metsästäjän ja metsästettävän välillä on. Olen itse erkaantunut metsästyskulttuurista, joten halusin katsoa taaksepäin ja tarkastella oman ruumiini historiaa.

Opinnäytteeni taiteelliseen osaan kuuluu kaksi näyttelyä (*Kuvan Kevät*, 2018 ja *Fracture*, 2019; Project Room -galleria) sekä esitys (*Peijaiset*, 2018, Galleria Oksasenkatu 11).

Hunted-teoskokonaisuus esitettiin Kuvan Kevät -näyttelyssä Project Room -galleriassa 5.5.-3.6.2018. Teoskokonaisuus sisältää kaksi liikkuvan kuvan työtä ja veistoksen. Liikkuvan kuvan töiden kestot ovat 2:20 ja 5:00. Veistos on valmistettu läpinäkyvästä akryylilevystä ja murskatusta hirven luusta (koko 70 x 100 x 2,5 cm). Kuvan Kevät -näyttelyn yhteydessä pidetty esitys *Peijaiset* esitettiin Galleria Oksasenkatu 11:ssä 2.6.2018 klo 19.00. Esityksen kesto oli 20:00 ja se koostui liikkuvan kuvan projisoinnista, omasta ruumiillisesta toiminnastani tilassa sekä Joonan Hiltusen liveä esittämästä ja tuottamasta äänimaailmasta.

Taiteellisen osan toinen näyttely *Fracture* pidettiin Project Room -galleriassa 8.3.-24.3.2019. *Visage*-teoskokonaisuus sisältää kolme veistosta, liikkuvan kuvan teoksen sekä valokuvapohjaisen taidegrafiikanvedoksen. Ensimmäinen veistos on valmistettu männystä, lasista ja murskatusta hirven kallosta (koko 95 x 75 x 5 cm). Toinen veistos on lasilevy, jonka pinnalla on riisitärkkelysliiman ja hirvenluujauheen avulla toteutettu serigrafiapainatus (koko 80 x 70 x 0,3 cm). Kolmas veistos on metsästysliivistä irti leikattu polyesterikangas (koko 45 x 43 cm). Liikkuvan kuvan työn kesto on 0:52. Taidegrafiikan vedos on toteutettu fotopolymeerillä paperille (koko 25 x 40 cm).

1. Taustatyö

1.1. Kenttäretket ja materiaalin kerääminen

Syyskuussa 2017 vieraillessani isäni luona Lounais-Lapissa kerroin halustani tutustua syvällisemmin hirvenmetsästyksen. Halusin saada metsästyksen prosessista ensi käden tietoa ja olla mukana havainnoimassa tapahtumia. Minua kiinnosti fenomenologinen tavoite lähestyä tapahtumia sellaisina kuin ne ilmenevät. Tämä vaati oman ruumiini läsnäoloa tapahtumapaikalla. Isäni ehdotti yhteydenottoa samaan pieneen metsästysseuraan, johon hän itse oli kuulunut ja jossa setäni edelleen metsästi. Metsästysseuran toiminnanjohtaja vastasi puhelimeen ja sovimme tapaamisen seuran metsästysmajalle Pohjois-Pohjanmaan puolelle kahden viikon päähän, kello seitsemäksi aamulla. Tässä vaiheessa minulle oli vielä epäselvää millainen lopullinen Kuvan Kevät - näyttelyssä esitettävä teos tulisi olemaan. Aiemman työskentelyni perusteella arvelin, että se tulisi olemaan liikkuvaa kuvaa stisältävä tilallinen teoskokonaisuus.

Odotin kenttäretkiltä, että pääsisin tutustumaan omakohtaisen kokemuksen kautta hirvenmetsästyksen. Seuraisin metsästyksen suunnittelua, hirven etsimistä maastosta, todistaisin hirven tappamisen tapahtuman ja tämän ruumiin muuttumisen materiaaksi. Minua kiinnosti tavata metsästäjät, tutustua heidän ajatteluunsa ja tapaansa kytkeytyä ympäristöön. Ajatus, että todistaisin jonkun tuntoisen ja hyvin kookkaan eläimen väkivaltaisen kuoleman tuntui ongelmalliselta ja karmivalta, mutta myös kiinnostavalta. Vaikka en toimisikaan metsästäjänä, olisin osa seuruetta ja todistajan roolissa hyväksyisin jahdissa tapahtuvat teot. Kokeilin isäni vanhaa kivääriä samana viikonloppuna, kun esittelin hänelle teosideani. Ampumisen kokemus aiheutti adrenaliinipurkauksen ja sai sydämen sykkimään kiivaasti. Halusin ruumiillisen kokemuksen kautta samaistua metsästäjään, joka tähtää aseellaan hirveen.

Lokakuussa 2017 palasin Pohjois-Suomeen jalusta ja videokamera mukana. Metsästysseuraan kuului kymmenisen aktiivista jäsentä, pääasiassa eläikeikäisiä miehiä, ja metsästys tapahtui hirveä etsivän koiran avustuksella. Olin pukuun päälleni isäni vanhan, itselleni aivan liian suuren oranssinvärisen metsästysliivin. Lauantiaamuna

saavuin metsästysmajalle, samalle punaiselle puiselle talolle, missä olin lapsena viettänyt jokavuotuisia hirvipeijaisia. Metsästysmajan salin seinille oli ripustettu hirvensarvitroifeita⁴, lehtileikkeitä sekä valokuvia kaadetuista hirvistä, joiden vieressä aseistetut metsästäjät poseerasivat. Jännittyneenä kerroin seuran jäsenille halustani seurata metsästystä. Kysyin lupaa kuvaamiseen ja kerroin, etten halua keskittyä metsästäjiin henkilöinä, eikä lopputuloksessa tule näkymään kenenkään kasvoja. Kuvaaminen sopi kaikille ja minut otettiin avoimesti ja ystävällisesti vastaan.

Metsästysmajalla seuran jäsenet kävivät läpi metsästysalueen karttaa: he kertasivat tuoreet havainnot hirvistä ja miettivät, minne kannattaisi sinä aamuna mennä. Edellisenä keskiviikkona oli kaadettu emä ja vasa, joiden ruhot roikkuivat nyljettyinä viereisessä ladossa. Ruhoja on tapana riiputtaa viileässä useampia päiviä lihan mureutumisen ja maun paranemisen vuoksi. Sovimme, että olisin aina yhden metsästäjän mukana. Kun seuran jäsenet olivat päättäneet, missä hirviä voisi mahdollisesti olla, hyppäsimme autoihin ja ajoimme lähemmäs aluetta. Metsästäjät asettuivat ennalta sovittuun pitkään linjaan, kuitenkin niin etäälle toisistaan, ettei näköeteisyyttä ollut. Lähes kaikilla seuran jäsenillä oli älypuhelimissaan metsästyssovellus, joka näytti alueen kartan sekä metsästäjien ja koiran sijainnin.

Ensimmäisen päivän aamuna olin passissa yhden metsästäjän mukana noin kolmen tunnin pätkän. Tuuli ja satoi hieman lunta. Lapsuudestani muistan, kuinka isäni oli kertonut pitkistä passissaoloajoista. Edessä näkyvää maisemaa oli pitänyt tarkkailla liikkumatta ampumisvalmiudessa. Hirvellä on hyvä haju- ja kuuloaisti: piti tarkkailla mistä päin tuuli ja yrittää olla mahdollisimman hiljaa. Metsästysteknologia on kehittynyt harppauksin tällä vuosituhanella. Metsästäjä, jota seurasin ensimmäisenä aamupäivänä, kertoi miten hirvenmetsästysprosessi oli älypuhelisten myötä helpotunut huomattavasti. Enää ei tarvinnut tarkkailla ympäristöä aistit herkkänä, riitti että seurasi puhelimen näytöltä missä hirveä ajava koira liikkui. Kun koira alkoi haukkumaan tiheään tahtiin, oli tämä paikantanut hirven. Metsästäjä totesi, kuinka reilu

4 Metsästysmuisto: osa saaliseläintä kuten sarvet, pää tai talja.

yllä: Metsästäjät kävelevät kohti ennalta sovittua passilinjaa.

alla: Älypuheliimeen ladattavan metsästysovelluksen avulla seurataan hirveä ajavan koiran sekä muiden metsästäjien sijaintia. Sovellus näyttää koiran haukkumatiheyden: kun koira haukkuu riittävän tiheään tahtiin, on tämä paikantanut hirven.

pele oli kadonnut: hirvellä ei enää ollut juurikaan mahdollisuuksia paeta. Oloni oli ristiriitainen. Hirviä haluttiin metsästä ja metsästyksen prosessi oli metsästäjille selkeästi antoisa. Toisaalta hirviä haluttiin kunnoittaa ja niille haluttiin antaa mahdollisuus selviytyä hengissä.

Nuotion ääressä pidetyn lounastauon jälkeen menin iltapäiväksi eri metsästäjän mukaan ja sama passissa istuminen toistui. Metsästäjä taittoi minulle havuja istuinalustaksi ja seuraavat neljä tuntia odottelimme hiiren hiljaa kylmässä viimassa. Sinä päivänä ei nähty yhtäkään hirveä. Päivän päätteeksi minulla oli kuvattuna muutamia kävelykohtauksia, metsästäjän passissa istumista sekä nuotion savuamista. Illalla kokoonnuimme metsästysmajalla. Ladossa roikkuvien emän ja vasan ruhot tulisi paloitella sinä viikonloppuna. Metsästyslain mukaan emää ei saa ampua ilman, että ampuu emän kanssa kulkevan vasan tai vasat. Hirvi on suurikokoinen eläin, jonka keskimääräinen lihapaino on aikuisilla yksilöillä noin 180 ja vasoilla 80 kilogrammaa.

Viisi metsästäjää osallistui ruhojen leikkaamiseen. He irroittivat lihat luiden ympäriltä ladossa, johon oli rakennettu puoliammattimaiset tilat paloittelua varten. Heillä oli metsästysvaatteiden päällä siniset muoviset essut ja käsissään kertakäyttöiset suojahanskat. Kuvasin ruhojen riippumista, lihojen leikkaamista, työvälineitä sekä tuoreita luita. Minua kiinnosti työskentelyn kokonaisvaltaisuus: pienessä metsästysseurassa osaaminen ei ollut eriytynyt vaan jäsenet osallistuivat kaikkiin työvaiheisiin. Setäni antoi isälleni kymmenen litran ämpäriin täynnä erilaisia lihoja. Myöhemmin samana iltana isäni luona kuvasin kun hän työsti lihat pienempiin paloihin ja teki osasta jauhelihaa. Oloni oli ristiriitainen. Tieto, että emä ja vasa pääsevät osaksi samaa jauhelihapakettia oli yhtä aikaa lohdullinen ja kauhistuttava.

Seuraavana päivänä sama rutiini toistui. Saavuin metsästysmajalle kello seitsemältä aamulla. Katsoimme kartasta, missä metsästäjät olivat havainneet tuoreita hirven jälkiä. Tilanearvion jälkeen siirryimme maastoon ja jakaannuimme metsästysmajalla päätettyihin aseisiin. Mustavalkoiselle karjalankarhukoiralle kiinnitettiin gps-panta ja se päästettiin vapaaksi metsään ajamaan hirveä. Olin aina sen metsästäjän mukana, jonka uskottiin todennäköisimmin ampuvan hirven. Päivän aikana kuvasin metsästy-

yllä: Latoon on rakennettu tilat ruhojen käsittelyä varten.

alla: Pienessä metsästysseurassa työ ei ole eriytynyt: kaikki osallistuvat metsästysprosessin eri työvaiheisiin, kuten lihanleikkuuseen.

majaa, metsästäjien kävelyä maastossa, älypuhelinsovelluksen käyttöä, passissa oloa sekä lopulta aseella tähtäämistä. Hirvi ei kuitenkaan sinä päivänä tullut näköetäisyydelle. "Hirvi oli taas älykkäämpi kuin me ja pääsi karkuun", totesi metsästäjä, jota seurasin. Päivän päätteeksi metsästysmajalla yksi seuran jäsenistä tarjosi kaikille valmistamaansa hirvenlihasäilykettä. Purkin tullessa kohdalleni leikkasin puukolla siivun lihamassaa ja söin. Osa jonkun toisen eläimen ruumista muuttui osaksi omaani ensimmäistä kertaa yli kymmeneen vuoteen.

Sovimme seuraavan tapaamisen metsästäjien kanssa kahden viikon päähän, jolloin palasin Pohjois-Pohjanmaalle hirviseuran metsästysmajalle. Metsästyspäivät toistuivat samankaltaisina kuin olin ne kaksi viikkoa sitten ensimmäistä kertaa kokenut. Sinäkään viikonloppuna ei saatu kaadetuksi yhtäkään hirveä. Sunnuntaina koettiin yksi läheltä piti -tilanne, missä koira oli selkeästi löytänyt hirven ja metsästäjät olivat aseidensa kanssa tähtäysvalmiudessa. Hirvi kuitenkin vei voiton ja pääsi pakoon. Metsästäjät puhuivat, että hirviä oli sinä syksynä nähty alueella tavallista vähemmän. He epäilivät syyksi maaston muuttumista ihmisen toimesta: syötävää oli vähemmän ja hirvet liikkuvat alueelta toiselle ruuan perässä. Koin epäonnistuneeni. Minulla oli kuvattuna lähinnä nyljettyjen emän ja vasan paloittelua, minuuttikaupalla kävelyä sekä passissa istumista. Kohtaaminen hirven kanssa oli jäänyt kokonaan tapahtumatta.

Harkitsin, voisinko käyttää hirven luita materiaalina tulevassa teoksessani. Minulla oli kotonani entuudestaan noin viisi vuotta sitten metsästetyn naarashirven kallo. Isäni oli saanut kokonaisen hirven pään naapuriltaan. Hän oli pyynnöstäni puhdistanut ja keittänyt sen ulkona avotulella isossa padassa. Hirven kasvoista irrotetusta lihasta ja rustosta hän oli tehnyt perinteistä lihahyytelöä, aladobia. Yleisesti hirven luut annetaan joko koirien ruuaksi tai enenevässä määrin vain haudataan maahan tai jätetään maastoon. Olin pyytänyt kalloa lähinnä kiinnostuksesta anatomiaan ja olin suunnitellut tekeväni siitä piirroksia. Huolettisesta kuivauksesta huolimatta tuore kallo oli houkutellut koiperhosia pesimään onkaloihinsa useampaan kertaan. Olin huuhtonut sitä kiehuvalle vedelle sekä pitänyt sitä pakastimessa pitkiä aikoja. Kun kallo oli vuosien jälkeen riittävästi kuivunut, oli sen säilyttäminen hyllyssä koristeena alkanut tuntua

ongelmalliselta. Kallo oli lopulta kuitenkin kurioositeetti.

Olin tiedustellut isältäni mahdollisuutta saada lisää hirven luita. Toisen metsästysviikonlopun jälkeen isäni kertoi saaneensa naapuriltaan jätessäkillisen luita: toisissaan vielä kiinni olevia jalkaluita, sorkkia sekä kylki- ja lapaluita. Viritin kameran jalustalle isäni etupihalle. Aloitin kuvaamalla videon, jossa puran lumiselle maalle suuren tuoreita luita sisältävän mustan jätessäkin. Ajattelin tapahtuman kuvaamista dokumentaationa, mutta myös esityksellisenä eleenä. Ensimmäisen videon kohdalla suunnitelin, että se voisi olla oma osionsa lopullisessa teoskokonaisuudessa. Tuntui hurjalta ajatella, että jätessäkki sisälsi osia hirven ruumiista, joka oli muutama päivä sitten ollut vielä elossa. Verinen lapaluu oli valtava ja oma ruumiini tuntui heiveröiseltä sen rinnalla. Nostin jätessäkistä kokonaisen lähes lihattoman etujalan, josta sorkka oli irroitettu. Etujalan luut olivat vielä rustoineen kiinni toisissaan. Tuoreet luut eivät haisseet eivätkä tuntuneet inhottavilta tai vierailta. Olin keskittynyt, utelias ja kiinnostunut. Vaikka luut olivat huomattavasti isommat kuin omani, oli selvää, että jotain vastaavaa on myös oman ruumiini sisällä, itseltäni piilossa.

Tarkoituksemme oli putsata ja kuivattaa isäni naapurilta saamamme luut. Putsaamista varten isäni ehdotti luiden keittämistä suuressa metallipadassa ulkona avotulella, aivan kuten hän oli toiminut kokonaisen hirven pään kanssa viisi vuotta aiemmin. Keittämisen jälkeen rustot ja pieni määrä jäljellä olevaa lihaa olisi helppo irrottaa luiden pinnalta. Kuvasin muutaman videon, jossa isäni leikkaa puukolla luita irti toisistaan ja videon, jossa asettelemme luut suureen pataan avotulelle. Kuvasin luiden keittoa ja veristen luiden pinnalle jääneen liha-aineksen muuttumista harmaanruskeaksi. Tuntikausien kiehumisen ja jäähtymisen jälkeen kuvasin kuinka isäni leikkasi ja raaputti puukolla luiden pinnalla kypsyneet rustot ja lihat yrittäen jättää jäljelle pelkän valkoisen luun. Keräsimme putsatun aineksen muovisankoon, jonka sisällön kävin kippaamassa kuusen juurelle läheiseen metsään. Ajatus, että muovisangon limainen sisältö oli muutama päivä sitten ollut osa hirven ruumista tuntui etäiseltä. Isäni sanoi, että muutaman päivän päästä läjästä ei olisi enää mitään jäljellä, joku kävisi ne kyllä syömässä. Putsatut luut nostettiin hyllyille isäni pannuhuoneeseen, missä lämpötila oli korkeahko. Sovimme, että luut saavat kuivua pannuhuoneessa joulun asti.

yllä: Tuoreet hirven luut joko pakastetaan ja annetaan pitkin vuotta koirille tai jätetään maastoon.

alla: Tuoreita, juuri keittämiäni hirven luita.

1.2. Toisen eläimen ruumis kuvataiteessa

Pohdin tulevan teokseni sisältöä ja muotoa. Hirvenmetsästyksessä minua kiinnosti toisen tuntoisen eläimen ruumiin syöminen. Perimmäinen syy metsästykselle on ollut oma selviytyminen: toinen tapetaan ja syödään, jotta voidaan itse pysyä hengissä. Minua kiinnosti hirven ruumiin materiaalisuus hyvin konkreettisesti mielessä. Mutta miten lähestyä toisen tuntoisen eläimen materiaalisuutta taiteen keinoin? Metsästyksessä kohtaaminen jahdattavan eläimen kanssa tapahtuu tappamisen kautta. Vasta kun toinen on kuollut, tämän ruumiiseen tutustutaan. Onko toinen enää silloin toinen, kun tämän ruumis on muuttunut elävästä kuolleeksi, materiaksi? Ennen kuolemaansa hirvi on tuntoinen subjekti: olento, jolla on päämääriä ja tavoitteita, kuten ravinnon etsiminen ja jälkeläisistään huolehtiminen. Mutta eikö olennon subjektiviteetti katoa kuoleman myötä? Kohdatessaan kuolleen hirven ruumiin ihminen ei siis varsinaisesti kohtaa hirveä, vaan jatkuvasti kuihtuvan kuvan tapetusta subjektista.

Olin kiinnostunut hirven luista ja jäänteistä teoksen materiaalina, mutta olisiko niiden käyttö osana taideobjektia eettistä? Kuolleen hirven luut ovat osia aiemmin elossa olleesta tuntoisesta eläimestä ja ne kantavat tapetun subjektin muistoa. Vaikka kuolleen hirven luut, hampaat, kaviot ja sarvet eivät enää ole yhtä kuin hirvi tuntoisena subjektina, ne ovat olleet osia tuosta subjektista. Metsästystapahtumassa hirvi on jahdattava uhri ja ihminen on saalistaja, syyllinen uhrin kuolemaan ja subjektiviteetin menettämiseen. Metsästyksen prosessissa ihminen siis muuttaa hirven, toisen tuntoisen subjektin materiaksi. Koska itse tulen metsästystaustaisesta perheestä ja oma ruumiini on käyttänyt energianaan hirvenlihaa, koen automaattisesti kuuluvani saalistajiin ja olevani syyllinen kymmenien hirvien kuolemaan. Jos haluaisin käyttää teoksessani suunnitellusti tapettujen hirvien luita, koin oleelliseksi luiden kunnioittamisen ja eettisyyden pohtimisen. Minulle oli tärkeää, ettei tapetun hirven haalistuvaa subjektiviteettiä yritetä häivyttää materiasta, vaan ennemminkin halusin tuoda sen esiin.

Pohdin, millä tavoin kuolleiden eläinten ruumiita on aiemmin käytetty materiaalina kuvataiteessa. Kuolleet eläimet ovat kuvataiteen historiassa olleet passiivisia havain-

non kohteita, jotka ovat siirtyneet kuviksi muun muassa piirtämällä ja maalaamalla. Tällaisissa kuvissa kuollut eläin tai osa tämän ruumista voi joko esittää eläintä itseään tai se voi toimia symbolina. Esimerkiksi maalaustaiteen historian asetelmamaalaus-ten pääkallot ja mätänevät ruhot ovat olleet symboleita kuolemalle ja elämän katoavaisuudelle.⁵ Kuolleiden eläinten ruumiit esiintyvät taiteessa myös konkreettisena materiana. Taidehistorian kaanoniin kuuluvat muun muassa Robert Rauschenbergin Monogram (1955–59), jonka keskiössä on täytetty vuohi sekä Damien Hirstin 1990- ja 2000-luvulla formaldehydiin säilömät eläimet.

Kuolleiden eläinten ruumiit ovat myös oleellisessa piilotetussa asemassa taideobjekteissa: pigmenteissä, liimoissa, harjoissa ja niin edelleen. Taidemaalareiden yleisesti käyttämä jänisliima on valmistettu teurasjätteestä ja luu musta pigmentti on valmistettu polttamalla eläinten luita. Valokuva- ja elokuvateollisuus käyttää filmien päällystämiseen gelatiinia, joka valmistetaan keittämällä naudan luita, sidekudosta ja nahkaa. Eläimien subjektiviteetit häviävät ja jopa niiden lajit jäävät usein pimentoon näissä materiaaleissa. Milja Viita on valmistamassa kokeellista dokumenttielokuvaa *Layers of Invisible – Bambi* (2020-2021), joka tutkii filmirakenteessa olevaa eläimien DNA:ta. Hän haluaa nimenomaan tuoda näkyviin filmimateriaaliin piiloon jääneen eläinperäisen materiaalin alkuperän.⁶ Oma tavoitteeni opinnäytetprojektitssani on hirven subjektiviteetin esiin tuominen käytetyn luumaterian kautta. Siksi pidin erityisen tärkeänä pohdinnat, miten käytän luita teoksissa ja näyttelykontekstissa.

Kuolleiden eläimien subjektiviteetin oivaltavasti ja eettisesti esiin tuova teos on mielestäni Terike Haapojan *Community* (2007). Installaatio sisältää viisi luonnollisen ko-koista projisointia kuolleista eläimistä.

⁵ Latinankielen *vanitas* kääntyy suomeksi tarkoittamaan kaiken katoavuutta. Kuusamo 2014, 95.

⁶ <https://koneensaatio.fi/apurahat/tuetut/2018-2/vuosittainen-apurahahaku-taiteenarvioi-japrofiilit-7-12-2018/>

Terike Haapoja, *Community*, 2007,
viisikanavainen videoinstallaatio

Lämpöherkällä infrapunakameralla kuvatut videot loppuvat aina pimeyteen, kun ruumiiden lämpö on pikkuhiljaa kadonnut. Teos on mielestäni toteava, hienoeleinen ja kuolleiden eläimien ruumiita kunnioittava. Teos ei mässäile kuoleamalla, vaikka sen keskiössä ovat tuntoisten eläinten ruumiiden elinvoiman hidas sammuminen. Haapoja kirjoittaa teoksestaan, kuinka kuolemassa ero meidän ja ympäristön välillä katoaa.⁷ Tämä ajatus on jotain mikä myös itseäni kiinnosti: mitä materiaalisessa siirtymässä tapahtuu, kun toinen tuntoinen olento kuolee ja muuttuu osaksi ympäristöään. Hirvenmetsästyksessä hirven ruumis muuttuu osaksi toisia ruumiita ja maaperää.

Mietin kohtaamista hirven kanssa, joka oli jäänyt tapahtumatta. Kuolleen hirven ruumiin olin kyllä kohdannut: riippuvia ruhoja ladossa, kottikärryllisen teurasjätettä, irtileikattuja kavioita lumihangessa, muovipusseihin pakattua jauhelihaa. Mietin, miksi olin edes halunnut todistaa toisen elävän ja tuntoisen olennon tappamisen. Halusinko tosiaan näyttää Kuvan Kevät -näyttelyn yleisölle videoteoksen, jossa kuvataan vielä lämmintä, juuri ammuttua hirveä? Pohdin myös, mitä olin tavoitellut kohtaamisella hirven kanssa. Miten hirven, joka pyrkii välttelemään kontaktia ihmisen kanssa, voi edes kohdata? Onko toisen tappamisen todistaminen toisen kohtaamista lainkaan? Pohdin, että teoksesta tulee luultavasti tarpeeksi väkivaltainen ilman tappamisen tapahtuman esittelyä. Teokseni suunniteltu tarkoitus ei ollut shokeerata yleisöä ja vielä vähemmän vastustaa hirvenmetsästystä. Halusin pohtia hirvenmetsästyksen kontekstin kautta ihmisyyteen liittyviä teemoja: ympäristöön kytkeytymistä, toisen tuntoisen eläimen tappamista ruuaksi, ruumiin materiaalisuutta, materian kiertoa sekä syällisyyttä.

7 Oma käännös englanninkielisestä tekstistä: "As we die, the difference between us and our surroundings vanish. We give away the energy needed for sustaining life, we loose the coherent form of our body, and finally, we become dust." [http://www.terikehaapoja.net community-2008/](http://www.terikehaapoja.net/community-2008/).

2. Taiteellinen osa

2.1. *Hunted*, Kuvan Kevät

2.1.1. Teoksen prosessointi

Joulukuussa 2017 seisoin lapsuudenkotini pannuhuoneessa Lounais-Lapissa. Ylähylly oli täynnä riveihin asetettuja hirven luita ja kuivuneita mustia sorkkia. Valtavia jalkaluita oli yhtä monta kuin yhden hirven raajoissa on. Koko luuranko oli edustettuna. Joitain osia, kuten selkänikamia ja kylkiluita oli määrällisesti vähemmän kuin yhden yksilön ruumiissa olisi. Isäni pakkasi pienet luut kategorisesti eri muovipusseihin. Jalkojen nivelien luut yhteen, selkärangan palaset toiseen. Ironisesti, asiaa ajattelemta, hän käytti nimilappuina tähtäämisen harjoitteluun tarkoitettuja pahvisia ampumatauluja. Pakkasin luut ja sorkat suureen vedettävään matkalaukkuun, jonka raahasin junassa mukanani työhuoneelleni Helsinkiin. Ne toimivat lähtömateriaalina tulevaan Kuvan Kevät - näyttelyn teokseen yhdessä kuvaamani videomateriaalin kanssa.

En tiennyt mitä tehdä luilla. Olin tuonut kotoani työhuoneelle myös aiemmin putsatun hirven pääkallon. Pohdin, olinko toiminut samalla tavalla kuin luonnontieteellisten museoiden perustajat: tappanut villieläimiä, jotta voisin tutustua niiden anatomiaan ja jotta voisin asettaa niiden ruumiiden osia näyttelytilaan ihmisten ihmeteltäviksi. Kauniina ja kiehtovina pidettyjä luita, taljoja, sarvia ja muita eläimien ruumiiden osia on kerätty kurioositeeteiksi ja trofeiksi. Myös uroshirven sarvet annetaan aina muistoksi kuolettavan laukauksen ampuneelle metsästäjälle. Olin syylistynyt kurioositeettien keräämiseen itsekin muun muassa hirven pääkallon osalta. Työhuoneellani notkuvat luut eivät kuitenkaan vastanneet mielikuvaani museoiden puhtaista ja hajuttomista objekteista: keltaiset jalkaluut tuntuivat rasvaisilta ja jouduin säilömään luut kannellisiin muovilaatikoihin niiden pahan hajun takia.

Pidin ajatuksesta, että kokonaisia luita, kuten elävää tai tapettua hirveäkään ei näytettäisi näyttelyvieraille. Luiden käyttäminen symbolisina objekteina tuntui hyväksi-

käyttävältä. Luonnontieteellisessä museossa valta on aina ihmisellä, joka ihailee ja ihmettelee toisten, kuolleiden eläinten jäänteitä, jotka on asetettu näytteille ihmisen katsetta varten. En halunnut oman työskentelyni toistavan tätä traditiota. Koska en ollut kiinnostunut esittämään luita sellaisinaan näyttelytilassa, ajattelin, että voisin hyvin lähteä purkamaan niiden rakennetta. Pohdin, että voisin jauhaa koko luurangon tomuksi ja asettaa sen isoksi keoksi matalan keskiharmaaksi maalatun jalustan päälle näyttelytilaan. Työ toimisi näin ikäänkuin vastatekona luonnontieteellisten museoiden luurangoille. Halusin myös viettää aikaa materiaalin kanssa. Ajattelin, että luiden kanssa yhdessä vietetty aika paljastaisi minulle niistä jotain, mitä en pelkääntään ajatteleamalla pystyisi saavuttamaan. Jotain omaehtoista ja materiaalilähtöistä.

Aloitin pääkallosta, joka oli huomattavasti kuivempi kuin edeltävänä syksynä putsatut luut. Irrotin isäni kiinnittämät metalliruuvit, jotka pitivät leukaluuta kiinni muussa kallossa. Poistin kallosta kaikki hampaat, isoimmat takahampaat olivat 3,5 senttimetriä leveät ja niissä oli kolme juurta. Kokeilin vuolla puukolla muutamaa hammasta pienemmäksi, mutta kyllästyin nopeasti. Lainasin kuvanveiston opetusalueelta painavan kuulapäävasaran, jossa oli patinoitunut suuri puuvasari. Löin vasaralla leukaluuta, joka pian särkyi useaksi palaseksi. Ihmettelin leukaluun takaosan keltaista sisusta, joka oli hyvin huokoista ja muistutti ulkonäöltään paahtoleipää. Höttöinen sisus lähti helposti irti puukolla rapsuttamalla. Kaunis valkeana hohtava luu oli vain pintaa. Jatkoin leukaluun murskaamista vasaralla yhä pienemmiksi palasiksi. Kun luu oli kadottanut muotonsa, lajittelin eri osat läjiin työpöydälle. Keltainen, paahtoleivän kaltainen materiaali yhteen läjään, murskatut etuhampaat toiseen ja valkoinen pintakerros, eli kova tiivisluu kolmanteen.

Seuraavaksi siirryin kylkiluihin, joiden ohuen vaalean pintakerroksen alta paistoi tumma sisus. Kylkiluut murskaantuivat pehmeästi ilman suurempaa voimaa. Lopulta työpöydälläni oli läjä punaisenruskeaa murua, joka oli paljon lihaisamman tuntuista kuin olin osannut odottaa. Kokeilin rikkoa jalkaluun, jonka poikki saaminen onnistui muutamalla lyönnillä. Paksun ontelon sisältä paljastui rasvainen ja ikävän hajuisen luuydin. Inhon tunne valtasi ruumiini. Säilöin luuytimen minigrip-pussiin, jonka tosin muutaman viikon päästä heitin roskiin todettuani sen käyttökelvottomaksi

yllä: Leukaluu hampaineen.

alla: Katkaisemani jalkaluu ja luuydin.

projektiin. Se oli liian *inhottava*⁸ teoksen materiaaliksi. Päätin lajitella kaikki murskautut luut minigrippuseihin. Kirjoitin tussilla jokaiseen pussiin sen sisällön, ja jos se oli yhdestä luusta peräisin, piirsin myös luun muodon pussin etupuolelle. Luiden materiaallinen erilaisuus keskenään, kuten myös yhden luun sisältämä materiaalisuuksien kirjo yllätti minut.

Suhteeni työstämiini luihin muuttui ottaessani niihin kontaktia. Luut näyttäytyivät muun muassa elinvoimaisina, rasvaisina, moniulotteisina, kovina, huokoisina, lihaisina, oksettavina, kauniina, hauraina ja terävinä. Vaikka olin alkanut arkistoida murskattuja luita pieniin muovipusseihin niiden laatuksien mukaan, leijui työpisteeni ympärillä silti epämiellyttävä haju. Haju kertoi orgaanisuudesta ja materian elinvoiman hiipumisesta. Alkoi käydä selväksi, että materia ei elinvoimansa eli tässä tapauksessa hajunsa vuoksi soveltunut asetettavaksi sellaisenaan näyttelytilaan. Inhon tunne oli myös omassa ruumiissani materian kanssa niin voimakas, että se lamaanutti ajattelemasta mitään muuta. Halusin teoksellani rakentaa katsojalle moniulotteisen alustan, jonka kautta ajatella käsiteltyjä teemoja. Jos teos on katsojalle lähinnä provosoivan luotaantyöntävä, olisi rakentavaan ajatteluun hankala kannustaa.

Ajattelin, että jos hirven luut ja luumurska ovat sellaisenaan liian luotaantyöntäviä materiaaleja teoskokonaisuutta varten, voisin kuvata niiden kanssa esityksellisen videon. Huhtikuun alussa varasin tila-aikataiteiden opetusalueelta studion, kameran, valot ja mikit. Kuvasin studiossa luiden murskaamista vasaralla ja vuolemista puukolla, eli saman tapahtuman jonka olin toteuttanut aiemmin talvella. Ajattelin, että luiden rikkominen olisi samaan aikaan väkivaltaista ja kunnioittavaa, hirven puolella olemista. Varsinkin pääkallon murskaaminen voitaisiin tulkita tappamisen eleenä, mutta samalla ja varsinkin itselleni se olisi trofeen eli metsästysmuiston murskaamisen tapahtuma. Molemmat tulkinnat olisivat toimivia teoskokonaisuuden kannalta.

⁸ Luuydin näyttäytyi minulle liian vieraana, *abjektina*, jotta olisin pystynyt ottamaan sen osaksi teostani. Julia Kristeva määrittelee abjektin luotaantyöntäväksi ja levottomuutta herättäväksi, mutta myös kiehtovaksi. Hän kutsuu ”abjektioksi affektien ja ajatusten vyyhteä, joka saa minut valtaansa mutta jolla ei oikeastaan ole määriteltävissä olevaa *objektia*.” Kristeva 2016, 576.

Itselleni merkityksellisintä teossa olisi hirven jäänteiden transformaation edistäminen. Murskattuina luut eivät enää ole kuriositeetteja.

Editoin myös Pohjois-Pohjanmaalla hirvenmetsästysseuran parissa kuvattua materiaalia. Suunnittelin, että tulevassa teoksessa olisi kaksi liikkuvan kuvan työtä: esityksellinen ja dokumentaarinen. Halusin, että molemmat olisivat toteavia ja rytmiltään rauhallisia. Kolmanneksi ja viimeiseksi osaksi kokonaisuuteen halusin veistoksellisen työn. Pohdin edelleen hirvenluumurskan käytön mahdollisuutta. Dokumentaarisessa videossa esitellään metsästysprosessi, joka on mahdollistanut hirven luiden käytön ja niiden murskaamisen esityksellisessä videossa. Ajattelin, että olisi loogista, jos katsoja näkisi konkreettisesti luumurskan ja voisi oman ruumiinsa kautta lähestyä tapetun hirven jäänteitä. Pohdin, että luumurskan avulla voisi kirjoittaa jotain galleriatilan lattiaan tai seinään. Tällöin materiaalin alkuperä ja olemus paljastuisi katsojalle hienovireisesti, vasta tekstin luettuaan. Jos käyttäisin tekstin kirjoittamiseen ainoastaan hyvin kuivunutta vaaleaa tiivisluuta, ei teos myöskään haisisi tai aiheuttaisi luotaan työntäviä inhon tunteita.

Minua kiinnosti tekstin käyttö osana teostani siksi, että kielen on katsottu olevan jotain ihmisyyteen kuuluvaa, jotain, joka erottaa ihmisen muista eläimistä. Kieli on ihmiselle väline muodostaa merkityksiä, luokituksia ja arvoja ympäröivästä todellisuudesta. Toisilla eläimillä ei ole katsottu olevan kieltä, ja siksi ne on asetettu vähempi-arvoisempaan asemaan kuin ihminen sekä moraalisen harkinnan ulkopuolelle. Olen itse samaa mieltä kuin Elisa Aaltola, joka ehdottaa, että tuntoisuus, eli olennon kyky kokea todellisuus jonkinlaisena, voisi toimia arvon kriteerinä kielen sijaan.⁹ Jacques Derridan ajattelun mukaan taas eläinten kyvyt eivät ole avainasemassa niiden arvoa määritellessä, vaan oleellisinta on itse eläinkäsymyksen olemassaolo, johon ihmisen täytyy vastata.¹⁰

9 Aaltola 2013, 19.

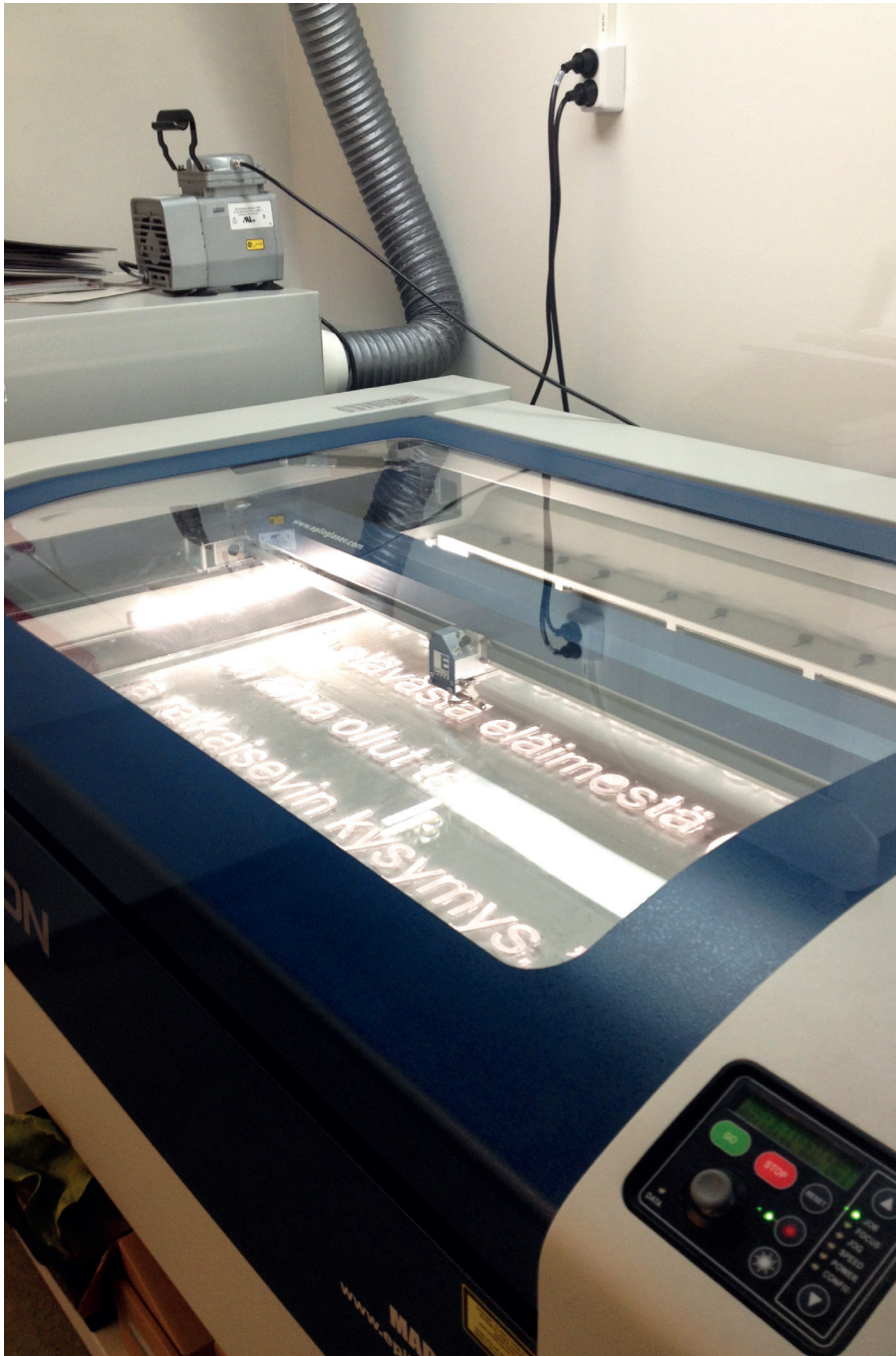
10 Derrida 2008, 27.

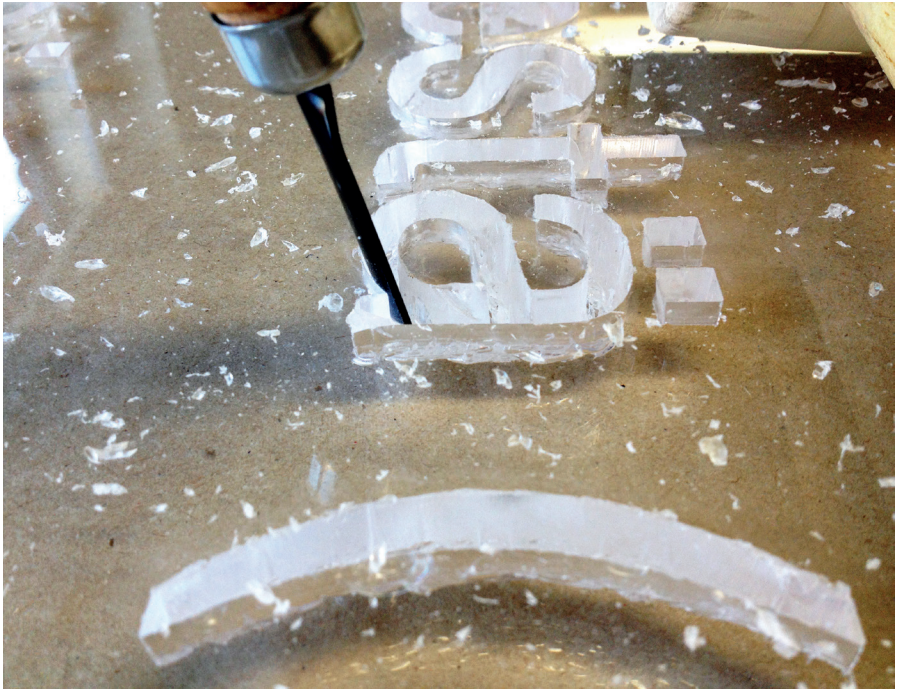
Päätin, että liitän teokseeni sitaatin Derridalta, jossa hän toteaa: ”Kysymys elävästä olennosta ja elävästä eläimestä (...) on aina ollut tärkein ja ratkaisevin kysymys”¹¹. Laserleikkasin tekstin suureen akryyलिएvyyn ja leikattuihin uriin upotin aiemmin murskaamaani hirvenluumassaa. Näin mahdollistui kaksi toivettani teosta varten: tekstin sekä hirvenluun käyttö.

Sitaatti miellytti minua kahdesta syystä. Ensimmäiseksi sen sisällön takia: oma olemassaolomme on pysyvästi sidottu muihin eläviin olentoihin ja eläimiin. Elävien olentojen rihmastomaisen olemassaolon tunnustaminen on tärkeää erityisesti meidän ajassamme ekokatastrofin ympäröiminä. Se, miten vastaamme kysymykseen toisten elävien olentojen ja eläinten kohtaamiseen on ratkaiseva. Toinen syy oli sitaatin kielelliset ominaisuudet. Sitaatti alkaa sanalla ”kysymys”, mihin se myös kehämäisesti loppuu. Lisäksi sitaatin keskivälissä olevat sulkeet ovat merkki siitä, että sitaatista puuttuu jotain siltä kohdalta. Nämä molemmat korostavat sitaatin *monimerkityksellisyyttä*¹². Itselleni juuri tuon sitaatin käyttö oli myös kommentti ihmisen kielellisyydestä: suomennos on englanninnoksesta Derridan ranskankielisestä alkuperäisteoksesta *L’animal que donc je suis* (1999), joka puolestaan on kirjoitettu hänen vuonna 1997 pitämänsä luennon pohjalta. Eri kieliä puhuvat kokevat maailman hieman eri tavoin ja tekstin kääntäminen eri kielelle, kuten myös puheen kääntäminen tekstiksi muuttaa aina kielellisen viestin merkitystä. Halusin, että sitaatti ja sen pohjalta valmistettu veistos toimisi alustana, jota vasten ajatella tyhjentävän totuuden sijaan.

11 David Willsin englanninkielinen käännös ranskankielisestä alkuperäistekstistä kuuluu seuraavasti: “(...) the question of the living and of the living animal. For me that will always have been the most important and decisive question.” Johanna Koskisen suomennos löytyy Matthew Calarcon artikkelista *Derrida - Eläimen kiihko* (2013). Derrida 2008, 34; Calarco 2013, 152.

12 Dekonstruktio on Jacques Derridan kehittämä lukutapa, jossa tavoitteena on tekstien purkaminen ja uudelleen ymmärtäminen. Derrida on itse painottanut, että dekonstruktio on avoin ja ennakoimaton tapahtuma, ei metodi tai väline. Dekonstruktiiivisessa lukutavassa tiedostetaan tekstien sisältämät loputtomat mahdollisuuden uusiin tulkintoihin eri konteksteissa. Marika Tuohimaa kirjoittaa, kuinka ”dekonstruktioanalyysi edellyttää sekä sen lukemista, mikä näkyy kirjoitettuna, että sen lukemista, mikä on ylipyyhkiytynyt”. Tuohimaa 2001, 134-138, 141.

edellinen sivu: Laserleikkuri työssä.

yllä: Viimeistelin ja avasin laserleikatut urat manuaalisesti leikkaamisen jälkeen.

2.1.2. Valmis teos

Kuvan Kevät -näyttely järjestettiin 5.5.–3.6.2018 kolmessa eri lokaatiossa: Project Room - galleriassa, Exhibition Laboratory:ssa ja vanhoissa Amos Anderssonin museon tiloissa. Oma teokseni sai paikan Project Room -galleriasta, joka sopi minulle hyvin tilan rauhallisuuden, intiimiyden ja väljyyden vuoksi. Luonnonvalo sisältävässä etutilassa oli veistos: 70 x 100 x 2,5 senttimetrin kokoinen läpinäkyvä akryyilevy, johon olin laserleikannut tekstin. Leikattuihin uriin olin upottanut hirvenluumurskaa. Asetin veistoksen lattialle niin, että sen yläreuna oli kohotettuna luunpalan avulla. Valaisin teoksen kohdevalolla, joka toisti sitaatin tekstin varjona lattiaan. Koreografisesti näyttelyvieras näki ensin lattialle asetetun veistoksen, toisena reilut kaksi minuuttia kestävän dokumentaarisen hirvenmetsästyksen prosessia kuvaavan videon ja lopuksi kolmantena esityksellisen luiden murskausta kuvaavan videon.

Pohjois-Pohjanmaalla hirvenmetsästäjien parissa kuvatusta materiaalista editoitu video koostuu seitsemästä osiosta: passissa istumisesta, passissa seisomisesta, metsätyssovelluksen tarkkailusta älypuhelimien näytöltä, lihan leikkaamisesta, verisestä kottikärrystä, kävelystä hirvitornin takana sekä aseella tähtäämisestä. Videon kesto on kaksi minuuttia kaksikymmentä sekuntia, eikä siinä ole ääntä. Se oli esillä jalustan varassa olevalla 32-tuumaisella monitorilla. Kuvaustyylillä on toteava ja dokumentaarisuuteen tähtäävä. Teoksen tarkoitus oli avata näyttelyvieraille teoksen konteksti sekä esitellä neutraalisti ja toteavasti palasia hirvenmetsästyksen prosessista.

Esityksellinen, studiossa kuvattu video koostuu neljästä liikkuvan kuvan osasta. Ensimmäisessä vasaralla rikotaan hirven kallo. Toisessa rikotaan pitkä jalkaluu, jonka sisältä paljastuu luuydin. Kolmannessa näytetään läpinäkyvä muovilaatikko, jonka sisällä on muovipusseihin pakattua luumurskaa. Luita murskannut henkilö valitsee muovipusseista yhden. Neljännessä ja viimeisessä osassa valitusta pussista kaadetaan luumurskaa mortteliin. Videon kesto on tasan viisi minuuttia ja siinä on ääni. Se oli esillä seinään kiinnitetyllä 55-tuumaisella monitorilla. Istumista varten tilaan oli asetettu pitkä valkoinen penkki. Teoksessa käsitellään trofeen murskaamisen ja hirven tappamisen tapahtumaa (ensimmäinen osa), luuaineksen hiipuvaa elinvoimaa ja

abjekti-luonnetta sekä toisen elävän olennon minuuden häviämistä (toinen osa), ihmisen harjoittamaa kontrollia ja halua arkistoida (kolmas osa) sekä toisen, kuolleen eläimen ruumiin siirtymää osaksi jotain toista kokonaisuutta (neljäs osa).

Valitut mediumit Huntet-teoskokonaisuudessa ovat liikkuva kuva ja veistos. Riikka Niemelä kirjoittaa siitä miten välineellä on kyky vaikuttaa siihen, millaiseksi katsoja kokee taideteoksen ja minkälaisia merkityksiä sen ajatellaan sisältävän¹³. Hirvenmetstäjää kuvaava videoteos on tyyliltään dokumentaarinen ja visuaalisesti muistuttaa uutiskuvaa. Se antaa katsojalle mielikuvan toteavuudesta ja totuudellisuuden tavoittelusta. Esityksellinen videoteos taas voidaan lukea videoperformanssiksi. Teos on kuvattu studiomiiljöössä ja se on laadultaan dynaamisempaa kuin dokumentaarinen kuva. Esityksellinen videoteos viestii katsojalle, että se on rakennettu tapahtuma, jonka kautta katsojalle kerrotaan tietty tarina. Vaikka näissä kahdessa teoksessa on sama väline: liikkuva kuva, on välineen käyttö toisistaan poikkeavaa ja siten myös katsojalle välittyvä viesti on erilainen.

Laserleikattu akryylilevy edustaa uutta teknologiaa ja laserleikkuri on välineenä vielä suhteellisen identiteetiton. Akryyli on synteettinen ja ekologisesti kyseenalainen materiaali taiteessa. Yhdistettynä hirvenluuhun, joka on peräisin tuntoisesta subjektista, on akryyli jopa uhkaava materiaali. Uhkan tuntu tulee mielestäni myös akryylin käytön kyseenalaisuudesta nykyisen maailmanlaajuisen ekokatastrofin keskellä. Akryylilevy on teollisuuden tuote ja laserleikkaus on mahdollista monistaa samanlaisena luke-mattomia kertoja. Laserleikattu levy pakenee *aurallisuutta*¹⁴, kun taas luumurska, joka toimii levyn kaiverretun tekstin massana on lähtöisin ainutkertaisesta subjektista.

13 Niemelä 2014, 223.

14 Viittaan aurallisuudella Walter Benjaminin ajatuksiin taideteoksen aurasta. Benjaminille aura on jotain autenttista ja ainutlaatuista taideteokseen kuuluvaa, joka näivetty teknisen jäljentämisen mahdollisuuden myötä. Benjamin 2016 (1935), 60.

Liikkuvan kuvan työt ovat myös monistettavissa ja siirrettävissä helposti paikasta toiseen. Walter Benjamin määrittelee, kuinka jäljennettävistä teoksista puuttuu taiteoksen "tässä ja nyt" -ominaisuus, eli sen ainutkertainen sijainti jossain tietyssä paikassa¹⁵. Hunded-teoskokonaisuudessa keskiöön nouseekin mielestäni subjektien ainutkertainen olemassaolo. Videoteos hirvenmetsästäjistä on kuvattu Pohjois-Pohjanmaalla. Metsästäjät ovat ainutkertaisia ja kiinnittyvät tiettyyn maantieteelliseen sijaintiin ja kulttuuriin. Näin on myös itseni kohdalla esityksellisessä videoteoksessa, jossa kiinnityn oman elävän ruumiini kautta hirven jäänteisiin ja sitä kautta omaan kulttuuriseen historiaani. Hunded- teoskokonaisuuden aurallisuus, eli siitä huokuva ainutkertaisuus - sen tässä ja nyt - tulee välineen sijaan sen subjekteista: hivistä, metsästäjistä ja omasta itsestäni.

Liikkuvan kuvan työt ovat myös monistettavissa ja siirrettävissä helposti paikasta toiseen. Walter Benjamin määrittelee, kuinka jäljennettävistä teoksista puuttuu taiteoksen "tässä ja nyt" -ominaisuus, eli sen ainutkertainen sijainti jossain tietyssä paikassa¹⁵. Hunded-teoskokonaisuudessa keskiöön nouseekin mielestäni subjektien ainutkertainen olemassaolo. Videoteos hirvenmetsästäjistä on kuvattu Pohjois-Pohjanmaalla. Metsästäjät ovat ainutkertaisia ja kiinnittyvät tiettyyn maantieteelliseen sijaintiin ja kulttuuriin. Näin on myös itseni kohdalla esityksellisessä videoteoksessa, jossa kiinnityn oman elävän ruumiini kautta hirven jäänteisiin ja sitä kautta omaan kulttuuriseen historiaani. Hunded-teoskokonaisuuden aurallisuus, eli siitä huokuva ainutkertaisuus - sen tässä ja nyt - tulee välineen sijaan sen subjekteista: hivistä, metsästäjistä ja omasta itsestäni.

15 Benjamin 2016, 59.

Hunted, akryylilevy ja murskattu hirven luu, (70 x 100 x 2,5 cm)

Small informational label on the wall.

Hyvinvointi- ja elämäntapaohjelma
ja elämäntapaohjelma (Hämeenlinna)
on aina ollut tärkeä
osa elämää ja hyvinvointia.
Tämä on ollut tärkeä
osa elämää ja hyvinvointia.
Tämä on ollut tärkeä
osa elämää ja hyvinvointia.

Hunted, liikkuva kuva (2:20)

Hunted, liikkuva kuva (5:00)

2.2. *Peijaiset*, Galleria Oksasenkatu 11

2.2.1. Teoksen prosessointi

Olin sopinut pitäväni Kuvan Kevät -näyttelyssä esillä olevaan teokseen liittyvän esityksen Galleria Oksasenkatu 11:ssä lauantaina 2.6. Ilmiö, josta olin kiinnostunut, mutta jonka käsittely ei mahtunut Project Roomissa olevaan teoskokonaisuuteen oli *peijaiset*. Lapsuudessani kokoonnuimme muiden metsästäjien ja heidän perheidensä kanssa kerran vuodessa metsästyskauden lopulla tähän hirvenmetsästyskauden päätösjuhlaan. Käytännössä metsästyksen yhteen nivova yhteisö kokoontuu metsästysmajalle yhteiseen tilaisuuteen, jossa kollektiivisesti syödään niin kutsutun peijashirven ruumis, usein keiton muodossa. Toinen ilmiö, josta olin kiinnostunut, oli metsästysrunous. Löysin muutamia vuosia sitten perheeni eräkämpältä Pohjois-Pohjanmaalta vihon, johon isäni oli kirjoittanut metsästysaiheisia runoja. Teksteissä oli usein kilpasilla metsästettävän eläimen kanssa, kuten ”kummalla kestää kantti / onko se kettu vai Antti”.

Pohtiessani motiiveja esitykselle, ajattelin sen olevan rituaalinen¹⁶ tapahtuma, jolla pyydän anteeksi kaikilta niiltä hirviltä, jotka olivat joutuneet kuolemaan oman olemassaoloni tähden. Ymmärsin, kuinka minulla oli tarve käsitellä omaa syllisyydentuntoani. Minun ruumiillinen elossa olemiseni oli tarkoittanut toisten tuntoisten eläimien tappamista ja päätymistä ruuaksi. Toki syllisyys oli näennäistä: enhän ollut itse päättänyt syntyä tai ollut tappanut yhtäkään hirveä. Ajattelin esityksen olevan myös kunnioituksen osoitus hirville: tuomalla esitykseen rituaalinomaisuutta toisin kokoontumiseen pyhyden käsittelyä.

16 Rituaali on tapahtuma, jossa tavoitellaan yhteyttä voimiin tai olentoihin: jumaliin, kuolleisiin tai henkiin. Anttonen 2004, 35.

Suomessa hirvipeijaiset on erilainen tapahtuma kuin useita rituaaleja sisältäneet karhunpeijaiset, eikä niihin ole juurikaan liittynyt pohdintoja pyhydestä.¹⁷ Sen sijaan ne ovat olleet enemmänkin tapa kiittää maanomistajia, joiden mailla hirviä on metsästetty. Lisäksi ajattelin, että esitys toimisi minulle irtautumisen tapahtumana hirvenmetsästyskulttuurista. Yleisö todistaisi läsnäolollaan tämän irtautumisen ja ikäänkuin vahvistaisi tapahtuman.

Halusin järjestää kokemuksellisen esityksen gallerian ikkunattomassa kellarikerroksessa. Katutasossa oleva pieni yläkerta toimisi vastaanottohuoneena ennen esitystä ja kokoontumistilana esityksen jälkeen. Näin esitykseen tulisi rytmi ja yleisölle konkreettinen siirtymisen tapahtuma. Suunnittelin käyttäväni esityksessä liikkuvan kuvan projisointia ja omaa ruumiillista läsnäoloani hirven luiden kanssa. Mietin luiden piteilyä ja kannattelua. Halusin esitykseltä kokonaisvaltaisuutta, joten siihen sopisi ääni. Olin kiinnostunut kokeilemaan työskentelyä yhdessä äänen ammattilaisen kanssa, sillä ääni on itselleni vieras alue. Kysyin tutulta oman ikäiseltäni äänisuunnittelijalta, Joonas Hiltuselta, haluaisiko hän tulla mukaan esityksen tekemiseen. Halusin, että äänimaailma olisi toteutettu synteettisesti, jotta se kuulostaisi oman sukupolveni edustajan tuottamalta ja toimisi kitkassa organisoille luille ja omalle ruumiilleni. Kerroin myös kiinnostuksestani metsästysrunouteen ja toiveistani sen yhdistämisestä äänimaailmaan. Olimme molemmat samaa mieltä, että äänimaailma olisi toimivinta toteuttaa livenä.

17 Juha Pentikäinen kirjoittaa, kuinka pohjoisten kansojen keskuudessa eläinjumalolentoihin liittyvät rituaalit toistuvat samankaltaisina: eläin tuodaan "kotiin" ihmisten pariin, jossa tälle järjestetään juhlat ja joissa eläimen lihaa syödään. Tämän jälkeen eläin saatetaan pois ihmisen parista rituaalein, joihin kuuluu eläimen jäännösten kuten luiden käsittelyä. Kansasta ja alueesta riippuen jumalolentona voi olla karhu, karibu, majava, valas tai lohi. Rituaalien tarkoitus on ollut eläinjumalolennon kunnioittamisen kautta taata riistan palaaminen ihmisten pariin, eli pyynnin jatkuvuus. Pentikäinen 2004, 256-258.

Esitystaideteos¹⁸ on hyvin erityylinen tapahtuma kuin galleriatilaan sijoittuva kuvataidenäyttely. Esitystaide on näyttelyssä esitettäviin teoksiin verrattuna ajallisempaa, jotain mitä mennään katsomaan tiettyinä hetkenä, usein myös tietyn ajan verran. Koska peijaiset on vuotuinen yhdessä koettu juhla, olin kiinnostunut esitystaiteen erityispiirteistä aihetta miettiessäni. Teos olisi yhteinen kokoontuminen aiheen äärelle, aivan kuten peijaisissakin ihmiset kokoontuvat yhteen. Halusin teokseen selkeän ja yksinkertaisen koreografian ja eri kohtauksia. Päätin, että teoksessa olisi kolme eri elementtiä: liikkuvan kuvan projisointi, Hiltusen suunnittelema äänimaailma sekä oma esiintymiseni hirven luiden kanssa. Mietin esitystaideteoksen eroa live-installaatioon, sillä teokseni oli selkeästi tilallinen: kolmen elementin suhde toisiinsa ja niiden asettuminen gallerian kellaritilaan olivat tärkeissä asemissa. Vaikka teosta olisi myös voinut kutsua performanssiksi tai live-installaatioksi, tuntui esitys sen laajuuden vuoksi turvalliselta ja sallivalta termiltä mediumiksi.

Oleellisia teemoja esityksessäni ovat syällisyys, rituaali, juhla sekä elämän hetkellisyys. Koen, että kaksi viimeistä teemaa liittyvät vahvasti toisiinsa. Yhdessä koettu juhla on yritys pysäyttää ajan kulu hetkeksi. Mielestäni kaikissa juhlissa on pohjalla halu juhlistaa elossa oloa tai elämän hetkellisyyttä, oli sitten kyse häistä, hautajaisista, syntymäpäiväjuhlista tai tupaantuliaisista. Peijaiset-esitys oli juhla ihmisen ja hirven ruumiillisuudelle, ruumiiden ainaiselle liikkeelle sekä kuolevaisuudelle. Simone de Beauvoir kirjoittaa, kuinka juhlaan liittyy rohkeutta kohdata epävarma tulevaisuus sekä kuinka juhlissa yhdessäolo on niiden sisältöä tärkeämpää.¹⁹ Esityksessäni oma elävä ruumiini oli kosketuksissa edellisenä syksynä tapettujen hirvien jäänteisiin. Tavoitteeni oli kunnioituksen ja anteeksipyyntön kautta syällisyydestä vapautuminen. Koen, että yhdessä koettu esitys ja hirven kunniaksi järjestetty juhla oli lempeä tapa myös yleisölle kohdata aihe. Beauvoirin ajatuksia kehittäen, yhdessäolo on ihmisen

18 Esitystaiteen Keskus ry toteaa, kuinka esitystaiteen termi syntyi 2000-luvulla nykyteatterin, performanssin ja elävän taiteen alueilla sekä kuinka termi on jatkuvassa uudistumisen tilassa. Esitys on siis laajempi termi kuin kuvataiteen kentällä 1960-luvulla syntynyt performanssi ja myöhempi live-installaation käsite. <https://www.eskus.fi/esitystaide/>.

19 Beauvoir 1989, 241.

tapa selviytyä epävarmuuden ja vaikeiden aiheiden äärellä. Opinnäytetyöni aihe on ollut itselleni ajoittain raskas. Minulle oli hyvin lohdullista tehdä töitä yhdessä äänisuunnittelija Hiltusen kanssa ja jakaa teoksen tekijyys.

2.2.2. Valmis teos

Esitys kesti noin kaksikymmentä minuuttia. Liikkuvan kuvan projisointi sisälsi neljä osiota: ensimmäisessä videossa näytettiin höyryvää suurta kattilaa; toisessa tuoreita, verisiä hirven luita lumihangella; kolmannessa kaksi ihmistä putsasi ulkotilassa keitettyjä luita ja lopulta neljännessä näytettiin, kuinka ihminen täyttää puisen kehikon mullalla ja sekoittaa siihen hirvenluumurskaa. Livenä tuotettu äänimaailma rakentui rauhallisesta tiivistempoiseksi. Se sisälsi perkussioita ja koneellisesti muokattua ihmisen laulua. Laulun sanat olivat Hiltusen keksimiä metsästysrunoja, joista yleisön ei ollut tarkoitus saada selvää. Omassa esiintymisessäni lähestyin ensin projisio eteen tehtyä kasaa, jossa oli kokonaisia ja murskattuja hirven luita. Olemisen laatu vaihteli epäroivästä ja pelokkaasta määrätietoiseen ja uteliaaseen. Lähestyin, etäännyin ja kosketin luukasaa rauhalliseen tahtiin. Esityksen loppupuolella siirsin luuaineksen läpinäkyvään kannelliseen muovilaatikkoon ja poistuin painavan laatikon kanssa tilasta. Esitys loppui kohtaukseen, jossa yleisö oli kellaritilassa rauhallisen laulun soidessa. Videoprojiso näytti lopussa kuvaa mullalla täytetystä puukehikosta, jonka ääreltä ihminen oli poistunut. Esityksen loputtua yleisö siirtyi omassa tahdisaan yläkertaan, jossa olin luita sisältävän muovilaatikon kanssa.

Teoksesta esitettiin toinen versio nimellä *Peijais Live Ritual* Oulun Musiikkivideofestivaalien palkintojenjakogaalassa, niin kutsutussa Pumpeligaalassa 25.8.2018. Teoksen uudesta versiosta oli pääsuunnitteluvastuussa Joonas Hiltunen. Uusi versio sisälsi tuottamaani liikkuvaa kuvaa, Hiltusen äänisuunnittelun sekä Jani Pitkäsen videoprojisoinnin ohjauksen. Sama videokuva esitettiin kolmena suurena projisointina kolmelta eri seinältä. Hieman alle kymmenen minuuttia kestänyt *Peijais Live Ritual* oli tiiviimpi ja huomattavasti nopeatempoisempi kuin Galleria Oksasenkatu 11:ssä esitetty teos. Itselleni uuden version tekeminen oli arvokas kokemus yhteistyöstä sekä teoksen muuttumisesta ja poistumisesta henkilökohtaisen piiristä.

Peijaiset, esitys (20:00)

2.3. *Visage*, Project Room

2.3.1. Teoksen prosessointi

Suunnittelin pitäväni maisterin opinnäytteen toisen taiteellisen osan keväällä 2019 ja hain näyttelyaikaa tätä varten Project Room -galleriasta. Näyttelyajat jaetaan pääsääntöisesti toisen maisteriopiskelijan kanssa. Sovimme tila- ja aikataiteiden opetusalueella opiskelevan Elisa Aaltosen kanssa, että järjestämme näyttelyn yhdessä. Aaltonen käsittelee opinnäytteessään rakennettua minäkuvaa oma-kohtaisuuden kautta. Hänen visuaalinen kielensä on pelkistettyä ja värimaailmaltaan hillittyä. Oman opinnäytteeni tärkeitä teemoja ovat omakohtaisuus sekä oman ruumiini historia. Ajattelimme, että teoksistamme saisi mielenkiintoisen kokonaisuuden, sillä niistä löytyy samaa tematiikkaa ja visuaalisuutta. Työskentelyssämme on myös sopivasti erilaisuutta, sillä oma työskentelyni on materiaalilähtöisempää.

Pohdin kohtaamisen tapahtumaa, joka oli jäänyt tapahtumatta hirven kanssa kenttäretkilläni syksyllä 2017. Mitä kohtaaminen toisen eläimen kanssa tarkoittaa? Jacques Derrida puhuu eläinten kyvystä keskeyttävään läsnäoloon, joka johtaa toisen eläimen eettiseen kohtaamiseen. Derridan mukaan tämä ihmisen ja toisen eläimen välillä tapahtuva eettinen kohtaaminen voi olla aivan yhtä voimakas kuin kahden ihmisen välillä tapahtuva kohtaaminenkin. Derrida on johtanut keskeyttävän läsnäolon käsitteensä Emmanuel Levinasin *kasvojen* käsitteestä, jota hän on kritisoinut ihmiskeskeisyydestä.²⁰ Kiinnostuin Derridan kritiikistä ja halusin perehtyä Levinasin eettiseen ajatteluun nimenomaan eläinetiikan viitekehyksestä käsin. Halusin selvittää, pystyisikö hänen ajatuksiaan ”kasvoista” hyödyntää pohdinnoissani ihmisen ja hirven kohtaamisesta, aivan kuten Derrida on hyödyntänyt Levinasin etiikkaa kehitellessään ajatuksiaan keskeyttävästä läsnäolosta.

Emmanuel Levinasin kasvot viittaavat toiseen. Hänen etiikassaan kasvollinen toinen

²⁰ Derrida 2008,12.; Calarco 2013, 157.

on toinen ihminen. Levinas määrittelee, kuinka kasvot ovat paljaat, alttiit ja suorat. Hän toteaa, kuinka puhe liittyy olennaisesti kasvoihin, sillä vastaaminen ja sen synnyttämä vastuullisuus määrittelee kasvojen kohtaajan suhteen kohdattuun toiseen. Kasvot eivät saa merkitystään mistään niiden ulkopuolisesta vaan ovat merkitykselliset itsessään. Toinen ihminen siis tunnustetaan ja arvotetaan Levinasin ajattelussa toiseksi, sillä hän kykenee vastaamaan kielellisesti, toisin kuin toisten eläinten ajatellaan kykenevän. Levinasin mukaan taas toisen *näkeminen* ei synnytä vastuullisuutta, sillä hänen mukaansa kasvot eivät palaudu havaintoon.²¹ Derrida taas on sitä mieltä, että toisilla eläimillä on kyky nähdä ihmisen kasvot, nimenomaan paljaina ja alastomina. Derridan mukaan kohtaaminen, jossa ihminen ja toinen eläin ovat kasvokkain tapahtuu juuri katseen kautta.²²

Tapahtuuko metsästäjän ja jahdattavan hirven välillä eettisyyteen johtavaa kohtaamisen tapahtumaa? Levinasin mielestä ei, sillä hirvi ei vastaa ihmiselle kielen avulla. Uskoisin, että Derridan mielestä tapahtuu, sillä hirvi yleensä tietää olevansa jahdattu ja pyrkii pakenemaan. Se siis havaitsee metsästyksen tapahtuman, ei niinkään katseellaan vaan erinomaisilla haju- ja kuuloaisteillaan. Omasta mielestäni kohtaaminen - jossa metsästäjä ja hirvi ovat kasvokkain - tapahtuu, vaikka hirvi ei metsästäjää näkisikään. Hirven kokemusmaailma on niin erilainen, että siihen on vaikea samaisua. Oleellisinta mielestäni on, että hirvi *kokee* metsästystapahtuman jonkinlaisena. Kielen puutteesta ja näkökyvyn heikkoudesta huolimatta hirvellä on kasvot ja niiden viesti on sama, kuin ihmisen kasvoillakin: *älä tapa*²³. Hirvi, kuten toiset tuntoiset eläimetkin ovat kasvollisia ja kuuluvat eettisen ajattelun ja moraalisen harkinnan piiriin.

Pohdin Emmanuel Levinasin kasvojen käsitettä ja tekstin käyttöä suhteessa teoksiini. Tutkin kasvot-sanan etymologiaa. Levinas käyttää itse ranskankielistä sanaa

21 Levinas 1996, 73-75.

22 Derrida 2008, 11.

23 Emmanuel Levinasin mukaan kasvojen merkitys on ”älä tapa”, vaikka ne paljautensa takia ovat haavoittuvaset ja alttiit väkivallalle. Levinas 1996, 73-74.

le visage, joka juontuu latinan näkemistä tarkoittavasta *videre*-sanasta²⁴. Etymologisesta näkökulmasta kasvat siis liittyvät enemmän havaitsemiseen, kuin kykyyn puhua. Pohdin *visage*-sanat käyttöä teoskokonaisuuden nimenä, sillä sen merkitys on myös englanniksi kasvat. Suunnittelin myös näyttelyyn teosta, joka visualisoisi ajatuksiani kasvoista. Tein kokeiluja serigrafialla ja hahmottelin kasvat-sanaa lasipinnalle. Suomenkielen sana kasvat tuntui varsinaisessa teoksessa selkeämmältä, kuin englannin *visage* tai *face*, joka tarkoittaa myös pintaa ja etupuolta. Suunnittelin kasvat-sanat kirjoittamista luujauholla. Teksti oli näin ajatus kasvoista, jonka materialisoivana aineena luu toimii. Luu on jäänte tuntuoisesta subjektista, joka vaatii katsojaa kohtaamaan hiipuvat kasvatnsa kuolemansakin jälkeen.

2.3.2. Valmis teos

Valmis teoskokonaisuus oli esillä Project Room -galleriassa 8.-24.3.2019. Annoimme Elisa Aaltosen kanssa yhdessä järjestetyille näyttelyille nimeksi *Fracture*, joka tarkoittaa murtumisen tapahtumaa kovassa aineessa. Nimi sopi mielestämme molempien teoksiin. Omien teosteni kannalta pidin nimestä, sillä se korosti tapahtumaa ja se voitiin lukea myös luunmurtumaksi. Kahden erillisen näyttelyn sijaan halusimme luoda yhden kokonaisuuden, jossa kahden eri tekijän teokset olisivat kommunikaatiossa keskenään. Gallerian etutilassa oli minulta kaksiosainen veistos ja videoteos sekä Aaltoselta valokuvatriptyykki. Takatilassa oli minulta valokuvateos ja veistos sekä Aaltoselta valokuvateos ja siihen liittyvä seinäteksti. Mustassa, pimennetyssä huoneessa oli Aaltosen kolmikanavainen videoteos.

Oma teoskokonaisuuteni, *Visage* koostuu viidestä teoksesta. Etutilaan sijoitettu kaksiosainen veistos sisältää puisen kehikon, jonka sisällä kahden lasilevyn välissä on murskattu hirven kallo sekä puisen nuijan avulla lattiasta koholla olevan lasilevyn, jossa on hirvenluujauheella kirjoitettuna teksti *kasvat*. Vedostin tekstin ensin serigrafialla riisitärkkelysliiman avulla lasilevylle, jonka jälkeen kiinnitin luujauheen liimaan.

24 <https://www.etymonline.com/word/visage>

Kaksiosainen veistos on jatko-osa Kuvan Kevät -näyttelyssä esillä olleeseen esitykselliseen videoteokseen, jossa rikotaan vasaralla hirven kallo. Aiemmassa teoksessa ihminen rikkoo tapetun subjektin kasvoja kannatelleen rakenteen, kallon. Uudessa teoksessa sama kallo on murskana lasista ja männystä valmistetun kehikon sisällä. Puukehikko on itse veistämäni, hieman vino ja epätäydellinen. Se on kuitenkin harkiten ja huolellisesti valmistettu, niin että lopputulos on siisti ja tasainen. Veistosrakenne voidaan nähdä hautana tai läpinäkyvänä uurnana. Lattialla makaava lasilevy toimii ikäänkuin teostekstinä avaten katsojalle seinään nojaavan luuaineksen alkuperän: kehikon sisällä on murskana jonkun toisen kasvat. Puinen nuija korostaa tuhoutumisen tapahtumaa ja luo jännitteen tuntua.

Etutilan toisella seinustalla sijainneessa videoteoksessa kuvataan metallista kattilaa, jossa on keittämisen prosessin läpikäyneitä suurikokoisia höyryäviä hirven luita. Videon kesto on 0:52 ja se oli esillä jalustan varassa olevalla 32-tuumaisella monitorilla. Teoksessa ei ole ääntä. Teos kuvaa muutamia päiviä aiemmin tapetun tuntoisen subjektin muuttumista materiaksi. Luissa kiinni olevat lihan rippeet ja jänteet ovat keittämisen myötä muuttuneet rusehtaviksi ja vastenmielisiksi. Selkeästä luuobjektista irtoava epämääräinen ja vieras materia on muuttunut abjektiksi. Samaan aikaan materia on ruokaa. Tapetun subjektin ruumis on muuttunut joko vieraaksi ja tunnistamattomaksi tai ruuaksi, energiaksi. Toivoin, että videoteos avaa katsojalle myös teoskokonaisuudessa käytetyn luuaineksen alkuperän: luut eivät ole sattumalta löydettyjä vaan tietoisesti kerättyjä ja puhdistettuja.

Gallerian etu- ja takatilan erottavan käytävän päässä oli valokuvateos, joka on vedostettu fotopolymeeritekniikalla. Ottamassani valokuvassa minulla on omien hampaideni välissä hirven takahammas. Valokuva on rajattu siten, että henkilön kasvoista näkyy ainoastaan suu, leuka ja näiden sivuilla olevat posket ja hiukset. Vedoksessa ei ollut kehystä ja se valaistiin kohdevalolla. Teosta tehdessäni pohdin hirven kohtaamisen tavoittelun vaikeutta: hirvi on lähtökohtaisesti hyvin erilainen eläin kuin ihminen. Toinen pysyy kohtaamisesta huolimatta aina toisena ja tietyllä tapaa aina tavoittamattomana. Vaikka toisen ruumis muuttuisi osaksi omaa ruumista, ei toiseus siltikään poistu. Toisen subjektius voi kadota kuoleman myötä, mutta se ei siirry

osaksi syöjän ruumista. Oma projektini on lähestynyt hirveä sen jäänteiden, lähinnä luiden kautta. Jäänteissä on enää jäljellä pelkkä haalistuva muisto hirvestä subjektina, eli kohtaamisen tapahtuma jäi itselleni vielä etäisemmäksi kuin hirven tappa-neella metsästäjällä.

Viides ja viimeinen teossijaiti takatilan keskellä. Teollisesti valmistettu oranssinvärinen ja maastokuvioinen polyesterikangas oli ripustettu puuriman ja siiman avulla kattoon. Kangaspala oli leikattu irti metsästysliivistä²⁵. Maastokuvio kankaassa esitti oksia ja painopinta oli hyvin kolmiulotteinen. Kangas valaistiin tarkkaan rajatulla kohdevalolla ja tila oli muutoin hämärä. Oranssinvärinen ja maastokuvioinen metsästysvaate on samaan aikaan piiloutumisväline jahdattavia hirviä kohtaan ja viesti muille ihmisille: älä tapa. Vaatteen käyttäjä haluaa tulla nähdyksi ja erottautua ympäristöstä samalla kun naamioituminen auttaa häntä tulemaan paremmaksi saalistajaksi. Teoksen viesti on mielestäni sama kuin etutilan veistoksen, se on vaatimus kohdata kasvat.

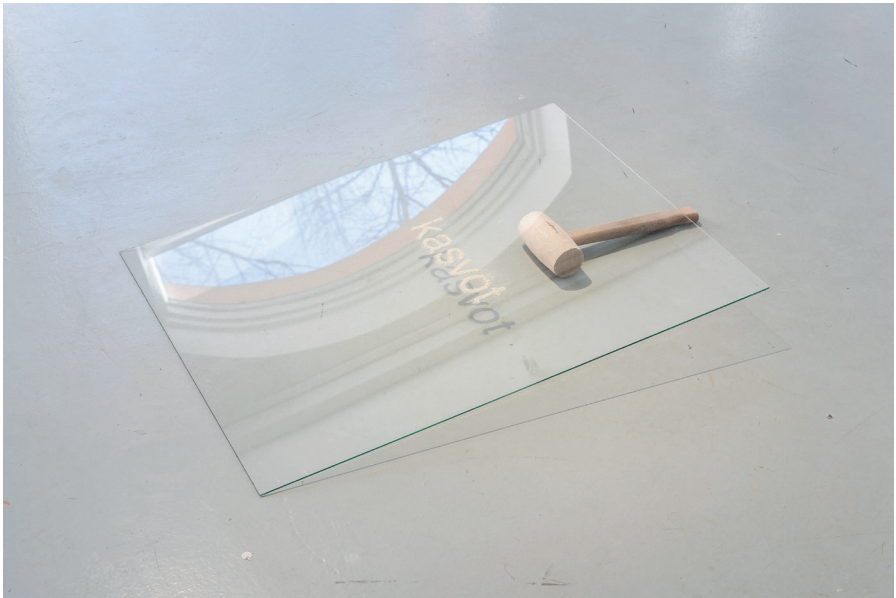
Kuvan Keväässä esillä olleessa teoskokonaisuudessa korostin materiaalivalinnoissa synteettisyyttä ja halusin, että suuri akryylilevy samaistuu tilassa oleviin muovisiin monitoreihin ja on kitkassa tuntoisesta subjektista peräisin olevan luuaineksen kanssa. Fracture-näyttelyssä halusin toimia toisin. Etutilan puinen kehikko, joka ympäröi murskatun hirven kallon, on valmistettu männystä. Valmistin puurimat käsityönä käyttäen lähtömateriaalina yhtä kokonaista höyläämätöntä sahatavarakappaletta. Rimojen sisällä oleva kouru ja rimat toisiinsa yhdistävät liitokset veistin käsityökaluilla. Liitoksissa ei ole liimaa vaan ne on tukevoitettu kiiloilla. Halusin käyttää teoksen materiaalina juuri mäntyä, sillä nuoret männyntaimet ovat tärkeässä roolissa hirvien ruokavaliossa. Ajattelin, että männystä valmistettu kehikko toisi kallon lähemmäs sitä alkuperää, josta se on lähtöisin.

25 Metsästyslaki määrittelee, että hirvenmetsästyksessä metsästäjällä on oltava yllään oranssipunainen tai oranssi päähine ja ylävartalon peittävä vaatetus, jotta hän erottuisi maastosta. Nykyään oranssinväriset metsästystakit ja -liivit ovat usein maastokuvioisia, jotta hirvi ei erottaisi metsästävää ihmistä puiden ja pensaiden seasta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930666#P22>

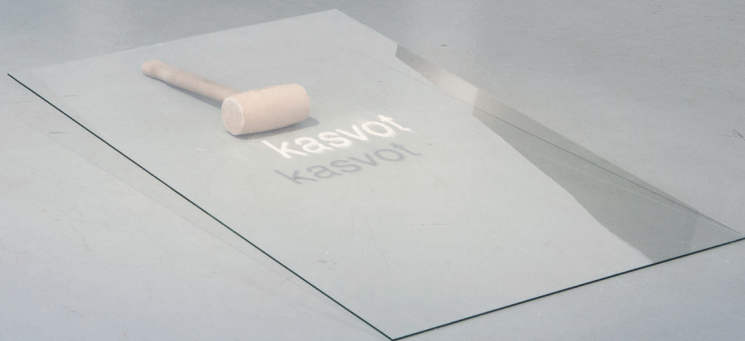

Visage, veistos (95 x 75 x 5 cm) & *serigrafia lasille* (80 x 70 x 0,3 cm)

Visage, installaationäkymä: video (0:52) & serigrafia lasille (80 x 70 x 0,3 cm)

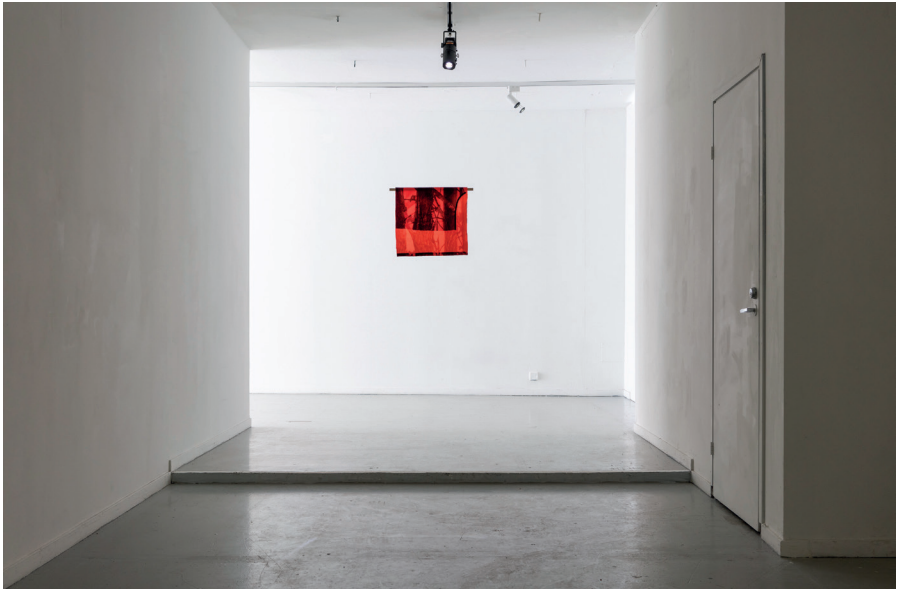
yllä: *Visage*, fotopolymeeri (25 x 40 cm)

oikealla: *Visage*, polyesterikangas (45 x 43 cm)

DIMITTE ME IAM ENIM ASCENDIT AURORA

NON DIMITTAM TE NISI BENEDIXERIS MIH

Visage, polyesterikangas (45 x 43 cm)

Lopuksi

Lopputyöprojektissani yhdistyy kolme opintojeni kannalta keskeistä välinettä: taidegrafiikka, liikkuva kuva ja esitys. Olen opiskellut taidegrafiikan opetusalueella sekä kandidaatti- että maisterivaiheessa ja ammattiosaamiseni on vahvin juuri taidegrafiikan alueelta. Maisterin opinnäytteeseeni kuuluvat teokset eivät suurimmalta osin ole taidegrafiikkaa sen perinteisessä mielessä. Omassa työskentelyssäni taidegrafiikka näyttäytyy kenttänä, jonka kautta lähestyn materiaaleja. Se on itselleni välineiden ja tekniikoiden alusta, joka mahdollistaa oman ruumiini ja materiaalien yhteyden. Esimerkiksi Visage-teoskokonaisuuden metsästysliivistä leikattu kankaanpalanen on painotuote, eräänlaista taidegrafiikkaa. Painopinta ei ole kuitenkaan itseni valmistama, se on siis yhtäläillä ready-made. Oleellista omassa työskentelyssäni ei ole kysymys, ovatko teokseni taidegrafiikkaa. Oleellista on, että välineet ja teknologiat joilla työstän taideobjekteja ovat usein peräisin taidegrafiikan kentältä. Esimerkiksi Visage-teoskokonaisuuden puukehikko ei ole taidegrafiikkaa. Tekniikat sen tekemiseen omalta kohdaltani tulevat kuitenkin juuri taidegrafiikan alueelta: kehystämisestä ja puun kaivertamisesta.

Maisterin opinnäytteen työstö on syventänyt pohdintojani ihmisruumiin materiaaliisuudesta ja minuudesta suhteessa subjektin ruumiiseen. Hirvi on erottamattomasti osa ruumiini historiaa ja siten osa minuuttani. Hirvien liha, joka on toiminut historiasani oman ruumiini energiana on ollut oleellisessa osassa oman materiaallisen olemassaoloni muodostumisessa. Minuuden pohjana toimii subjektin ruumis ja ihmisen syömä ruoka on ruumiin rakennusainetta. Ihmisen ruumis ja minuus on kuitenkin jatkuvassa muutoksen tilassa. Vaikka hirvi on osa ruumiini historiaa, se tuskin on osa sen tulevaisuutta. Ruumiini ja minuuteni sisältävät silti aina jäänteen niistä syödyistä hirvistä, jotka aikoinaan mahdollistivat ruumiini kasvun.

Lopputyöprojektini on kannustanut minua pohtimaan taiteessa käytettäviä materiaaleja ja välineitä. Erityisesti olen kiinnostunut materiaalien prosessimaisuudesta, eli jatkuvasta liikkeestä. Tätä ajatusta vasten taideteos on aina väliaikainen ja muutoksen tilassa. Käytännöllisellä tasolla olen myös kiinnostunut taideobjektien tapah-

tumaluonteisuudesta. Huntet-teoskokonaisuuden laserleikattu akryylilevy on käytökelvoton mihinkään muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseensa taideteoksena. Se nojailee tarpeettomana työhuoneeni seinään, muistuttaen minua epäekologisuudestaan. Visage-teoskokonaisuuden puusta, lasista ja hirven luusta valmistettu veistos taas on purettu osiin ja materiaalit ovat käytettävissä tulevaisuuden projekteihin. Uskon, että tulen jatkossa työskentelemään yhä enemmän tavalla, jossa taideobjektien materiaalit ovat kierrätettävissä näyttelytilanteen jälkeen. En usko, että synteettisistä materiaaleista on tarpeellista päästä kokonaan eroon taiteen prosesseissa ja lopputuloksissa. Oleellisempaa on miettiä miten ja miksi materiaaleja käytetään, miten ne on tuotettu ja minne ne päätyvät näyttelyn jälkeen.

Projektin myötä olen alkanut pohtimaan eläinperäisen materian käyttöä taiteessa laajemmin. Erityisesti olen alkanut kiinnostumaan niin sanotusti piilossa olevan eläinperäisen materian käytöstä taiteen prosesseissa ja lopputuloksissa: liimoista, harjoista ja pigmenteistä. Lopputyöprojektissani yhtenä päämotivaationani oli pohtia, miten syöty toinen tuntoinen eläin on vaikuttanut omaan ruumiiseeni ja minuuteeni. Tällä hetkellä kiinnostukseni kohteena on taideobjekteihin piilotettu eläinperäinen materia: jos taideteos sisältää esimerkiksi nautan teurasjätteestä valmistettua liimaa, eikö tuo eläin ja muisto eläimen subjektiviteestä silloin sisälly taideobjektiin? Aivan kuten oma minuuteni sisältää haalistuvan jäänteen niiden hirvien subjektiviteeteistä, jotka ovat toimineet energiana ruumiilleni.

Lähteet ja kirjallisuus

Kirjallisuus ja painetut lähteet

Aaltola, Elisa 2013. Johdanto: Ihminen, eläin vai molemmat? Teoksessa *Johdatus eläinfilosofiaan*. Toimittanut Elisa Aaltola. Helsinki: Gaudeamus.

Anttonen, Veikko 2004. Uskonto ihmisen ajattelussa ja kulttuurissa. Teoksessa *Uskonnot maailmassa*. 5. painos. Toimittanut Katja Hyry & Juha Pentikäinen. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Beauvoir, Simone de 1989 (1960). *Pariisi 1939-44*. Suomentanut Anna-Maija Viitanen. Helsinki: Kirjayhtymä.

Benjamin, Walter 2016 (1935). Taideteos teknisen jäljentämisensä aikakaudella. Teoksessa *Estetiikan klassikot II: Modernista postmoderniin*. Toimittanut Ilona Reiners, Anita Seppä & Jyri Vuorinen. Helsinki: Gaudeamus.

Calarco, Matthew 2013. Derrida - Eläimen kiihko. Teoksessa *Johdatus eläinfilosofiaan*. Toimittanut Elisa Aaltola. Suomentanut Johanna Koskinen. Helsinki: Gaudeamus.

Derrida, Jacques 2008. *The Animal That Therefore I Am*. Editoinut Marie-Louise Mallet. Kääntänyt englanniksi David Wills. New York: Fordham University Press.

Heinämaa, Sara 2000. *Ihmetys ja rakkaus: Esseitä ruumiin ja sukupuolen fenomenologiasta*. Helsinki: Nemo.

Kristeva, Julia 2016 (1980). Kohti abjektiota. Teoksessa *Estetiikan klassikot II: Modernista postmoderniin*. Toimittanut Ilona Reiners, Anita Seppä & Jyri Vuorinen. Helsinki: Gaudeamus.

Kuusamo, Altti 2014. Kuvan tulkinnan peruskäsitteistöä. Teoksessa *Taide, kokemus ja maailma: Risteyksiä tieteiden väliseen taiteiden tutkimukseen*. Toimittanut Yrjö Heinonen. Turku: Utukirjat.

Levinas, Emmanuel 1996 (1982). *Etiikka ja äänettömyys: Keskusteluja Philippe Nemon kanssa*. Suomentanut Antti Pönni. Helsinki: Gaudeamus.

Niemelä, Riikka 2014. Kuva, väline, katsoja. Teoksessa *Taide, kokemus ja maailma: Risteyksiä tieteiden väliseen taiteiden tutkimukseen*. Toimittanut Yrjö Heinonen. Turku: Utukirjat.

Pentikäinen, Juha 2004. Samaanius ja pohjoisen uskonnot. Teoksessa *Uskonnot maailmassa*. 5. painos. Toimittanut Katja Hyry & Juha Pentikäinen. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Tuohimaa, Marika 2001. Dekonstruktio ja oikeudenmukaisuus: Jacques Derridan dekonstruktion etiikasta. Teoksessa *Rakkaudesta toiseen: Kirjoituksia vuosituhannen vaihteen etiikasta*. Toimittanut Sara Heinämaa ja Johanna Oksala. Helsinki: Gaudeamus.

Internet-lähteet

Elävä ruumis -termin määritelmä 2016. Tieteen termipankki. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:elävä_ruumis (haettu 9.7.2019).

Haapoja, Terike 2018. Community. <http://www.terikehaapoja.net/community-2008/> (haettu 15.7.2019).

Hirvieläinten metsästyksessä käytettävät varusteet 2013. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930666#P22> (haettu 3.9.2019).

Mitä on esitystaide? 2018. Eskus. <https://www.eskus.fi/esitystaide/> (haettu 17.7.2019).

Ruumiifenomenologia-termin määritelmä 2016. Tieteen termipankki. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:ruumiifenomenologia> (haettu 8.7.2019).

Visage-sanan etymologia 2019. Online Etymology Dictionary. <https://www.etymonline.com/word/visage> (haettu 4.9.2019).

Yleinen apurahahaku: Taiteen arvioijaprofiilit 2018. Koneen Säätiö. <https://koneensaatio.fi/apurahat/tuetut/2018-2/vuosittainen-apurahahaku-taiteen-arvioijaprofiilit-7-12-2018/> (haettu 7.9.2019).

Kuvaluettelo

Harriina Räinen, 2017, still-kuva liikkuvasta kuvasta	8
Harriina Räinen, 2017, still-kuva liikkuvasta kuvasta	8
Harriina Räinen, 2017, still-kuva liikkuvasta kuvasta	10
Harriina Räinen, 2017, still-kuva liikkuvasta kuvasta	10
Harriina Räinen, 2017, valokuva	13
Harriina Räinen, 2017, valokuva	13
Terike Haapoja, <i>Community</i> , 2007, viisikanavainen videoinstallaatio, Nykytaiteen museo Kiasma, kuvaaja: Harriina Räinen, kuvauspaikka ja aika: Nykytaiteen museo Kiasma 2019	16
Harriina Räinen, 2018, valokuva	21
Harriina Räinen, 2018, valokuva	21
Harriina Räinen, 2018, valokuva	25
Harriina Räinen, 2018, valokuva	26
Harriina Räinen, <i>Hunted</i> , 2018, veistos (70 x 100 x 2,5 cm), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	30
Harriina Räinen, <i>Hunted</i> , 2018, installaationäkymä: liikkuva kuva (2:20) & veistos (70 x 100 x 2,5 cm), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataide- akatemia	32
Harriina Räinen, <i>Hunted</i> , 2018, liikkuva kuva (2:20), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	34
Harriina Räinen, <i>Hunted</i> , 2018, kuusi still-kuvaa liikkuvasta kuvasta (2:20)	35
Harriina Räinen, <i>Hunted</i> , 2018, liikkuva kuva ja ääni (5:00), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	36

Hariina R�in�, <i>Peijaiset</i> , 2018, esitys (20:00), kuvaaja: Emilia Tanner	42
Hariina R�in�, <i>Peijaiset</i> , 2018, esitys (20:00), kuvaaja: Emilia Tanner	42
Hariina R�in�, <i>Peijaiset</i> , 2018, esitys (20:00), kuvaaja: Emilia Tanner	43
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, veistos (95 x 75 x 5 cm), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	49
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, installaation�kym�: veistos (95 x 75 x 5 cm) & serigrafia lasille (80 x 70 x 0,3 cm), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	50
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, serigrafia lasille (80 x 70 x 0,3 cm), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	51
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, serigrafia lasille (80 x 70 x 0,3 cm), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	51
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, installaation�kym�: serigrafia lasille (80 x 70 x 0,3 cm) & video (0:52), kuvassa my�s Elisa Aaltosen valokuva- triptyykki, kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	52
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, fotopolymeeri (25 x 40 cm), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	54
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, fotopolymeeri (25 x 40 cm)	54
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, polyesterikangas (45 x 43 cm), kuvassa taustalla Elisa Aaltosen valokuvateos ja sein�teksti, kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	55
Hariina R�in�, <i>Visage</i> , 2019, polyesterikangas (45 x 43 cm), kuvaaja: Petri Summanen / Kuvataideakatemia	56

